

INTERDISCIPLINARITATEA ÎN ȘTIINȚELE ECONOMICE

*Conf.univ., dr. Galina ȚURCAN,
Catedra GEDG, ASEM*

Abstract. *The interdisciplinary approach becomes a methodological problem within economical sciences. The possibilities of an interdisciplinary research inside these sciences are closely correlated to the institutional framework in which the research is done. Economists play an important role to interdisciplinary in modern research programs.*

Cuvinte-cheie: *interdisciplinaritate, fundamentele interdisciplinarității, integrarea științelor, avantajele integrării științelor.*

Legăturile interdisciplinare dintre științe constituie una dintre condițiile necesare soluționării cu succes a problemelor ce apar. În realitate, contribuie la contactele directe dintre diferite științe, generează procese integrative și crescând interacțiunea dintre ele, are loc îmbogățirea cu metode de cercetare noi. Interdisciplinaritatea presupune participarea cercetătorilor și profesorilor din mai multe domenii ale științei, în scopul realizării unor obiective comune sau al soluționării unor probleme complexe care nu pot fi, în mod satisfăcător, cercetate doar de un singur domeniu al științei. [2, p. 13]

Specializarea și fragmentarea științelor au adus cu sine, în afară de avantaje și anumite dezavantaje, printre care examinarea, uneori, superficială, dintr-o singură perspectivă a fenomenelor studiate, dar și comunicarea cu dificultate, din această cauză, nu doar a savanților din sfere științifice diferite, ci chiar din cadrul uneia și aceleiași științe. Astfel, specializarea excesivă a creat dificultăți chiar în interiorul științelor economice și a dus la aceea că economiștii s-au împărțit în două clanuri – teoreticienii și specialiștii în econometrie, iar comunicarea dintre ei nu este întotdeauna ușoară. Teoreticienii, construiesc, uneori, teorii detașate de realitate, iar specialiștii în econometrie analizează munți de date, ignorând teoriile, ignorați fiind și ei de teoreticieni. [1, p. 139]

De aceea, cercetările interdisciplinare, care se realizează la hotarele dintre două sau mai multe discipline, sunt, actualmente, cele mai

promițătoare. Ele ajută să se aprecieze starea concretă a unei științe prin prisma altor sfere ale cunoașterii. În plan epistemologic, are loc o intersectare teoretico-metodologică a științelor în cadrul investigării fenomenelor, iar în plan utilitarist – se aplică rezultatele obținute în cercetarea efectuată în sferile mai multor științe, sau obținute în cercetarea realizată la granița dintre științe, la luarea unei decizii sau realizarea unei acțiuni.

În același timp, interdisciplinaritatea nu presupune doar examinarea unui fenomen din perspectiva mai multor științe, ci și o abordare integrată și integralistă a fenomenului în cauză. Științele aduc cu sine sistemele lor conceptuale, modurile de gândire și metodele specifice de cercetare. Cunoașterea interdisciplinară se fundamentează pe ideile integrării științelor și sinergismul acestora. Interdisciplinaritatea este, astfel, un mod de interacțiune dintre științe în procesul de cunoaștere a lumii.

Interdisciplinaritatea, chiar dacă nu de fiecare dată destul de eficientă, este, totuși, o caracteristică fundamentală a științei actuale. Printre argumentele ce vin să fundamenteze perspectiva interdisciplinară se numără: fundamentul ontologic – din perspectivă existențială, lumea apare ca un tot întreg, ca o totalitate; fundamentul epistemologic – în plan epistemologic, prin unitatea întregii cunoașteri științifice se cercetează realitatea prin prisma totalității ontologice; fundamentul social – problematica complexă a lumii umane contemporane solicită o abordare interdisciplinară.

O abordare interdisciplinară are avantajele și dezavantajele sale. Unul dintre dezavantaje constă în faptul că savanții din cadrul diferitelor științe sunt, deseori, sceptici cu privire la conceptele și opiniile ce stau la baza altor științe. Iar unul dintre principalele avantaje este că o privire din afară (de către savanți din alte științe) asupra problemelor cercetate în cadrul unei anumite științe este, de multe ori, benefică și aduce modificări, schimbări, poate contribuie la crearea de noi teorii și modele relevante.

În ultimii ani, științele economice s-au dovedit a fi prea puțin eficiente în a prognoza dezvoltarea sferei economice, crizele financiare etc. Multe fenomene ale domeniului economic nu pot fi cercetate suficient doar prin intermediul metodologiei economice clasice.

Una dintre cauzele necesității aplicării interdisciplinarității în știință, în general, și în științele economice, în particular, o constituie necesitatea depășirii specializării excesive a științelor. Un alt motiv al folosirii abordării interdisciplinare îl constituie complexitatea fenomenelor studiate și necesitatea de a le pătrunde în profunzime. Interdisciplinaritatea presupune studierea obiectelor cercetate din mai multe puncte de vedere. Se propun metode complementare și se generează instrumente noi de cercetare, se asigură cooperarea savanților din diferite domenii, se trasează scopuri comune, identificându-se soluții, metode și instrumente de cercetare noi.

Știința economică are deschideri spre alte științe. Ea include subdomenii solide, precum: finanțe și relații valutare, relații industriale, economie internațională, dezvoltare economică, drept și economie, istorie economică și planificare economică comparată. Aceste subdomenii sunt deschise într-o anumită măsură, dar evident insuficientă la subdomeniile altor discipline, ca, de exemplu, știința politică (relații industriale, dezvoltare economică, politică economică), istoria (istoria economică), dreptul (drept și economie), sociologia (relații industriale). Domeniul „relații industriale” efectuează schimburi cu dreptul muncii, gestiunea personalului, sociologia industrială, psihologia industrială și medicina industrială. [1, p. 139]

Studierea sferei economice de către științele economice necesită o abordare complexă și o interacțiune a diferitelor științe. În acest scop, nu se utilizează doar cunoștințele elaborate de către științele economice, ci și rezultatele obținute de către alte științe, cum ar fi matematica, informatica, psihologia, statistica, geografia, demografia ș.a. Acest lucru poate fi realizat cu succes prin intermediul interdisciplinarității, care permite să fie aduse în sfera științelor economice idei și abordări ce au fost elaborate și aplicate reușit în alte științe, dar și să fie identificate probleme noi și găsite soluțiile respective.

Interdisciplinaritatea rezultă din procesul de combinare și integrare a diferitelor discipline, împreună cu metodologiile și ipotezele lor de lucru. Aceasta implică trecerea frontierelor tradiționale dintre științe și combinarea tehnicilor lor în efortul de a atinge un obiectiv comun. În

domeniul economiei, de exemplu, subiecte complexe, cum ar fi inflația, piața forței de muncă, creditul sau piața schimburilor valutare necesită diferite abordări care combină economia, matematica, geografia, politica, sociologia, biologia, fizica ș.a. [2, p. 5]

Nevoia de aplicare a interdisciplinarității în științele economice se observă destul de reliefat în cazul când economiștii sunt implicați în soluționarea problemelor sociale, în viața politică. Cu cât economiștii devin mai importanți în sfera politică și au un rol crescând în modelarea politicii de mediu și de repartitie a resurselor, ei, tot mai mult, înțeleg că acele politici, care se arată a fi bune din perspectivă economică, nu sunt neapărat cele adoptate. Și ei trebuie să recunoască că considerațiunile politice, sociologice și psihologice au un efect puternic asupra procesului politic și a nu ține cont de aceste perspective face știința economică parțială și nu foarte utilă. În plus, tot mai mult, se recunoaște că modelul *Homo Oeconomicus* oferă doar o explicație parțială pentru comportamentul uman, de aceea, există necesitatea crescândă pentru informație de la alte discipline pentru a obține un tablou cât mai complet. [3, p. 39]

Pentru a spori relevanța și accesibilitatea gândirii economice, economiștii trebuie să sporească interacțiunea lor cu savanții din alte sfere sociale. Un lucru care face aceasta dificil îl constituie diferențele de stiluri și modelarea abordărilor. Economiștii au devenit foarte cantitativi și matematici și accesul la scrierile economice solicită cunoștințe tot mai specifice. [3, p. 39]

Pe lângă forțele naturii ce influențează sistemele economice ca niște factori din exterior, în cadrul sistemelor economice acționează omul, un subiect conștient al cărui comportament este dificil de formalizat. Acțiunile sale, interacțiunile cu alți subiecți fac imposibile previziunile exacte ale dezvoltării economiei, crearea de modele și metode universale în științele economice. Totuși, unele dificultăți pot fi depășite prin utilizarea rezultatelor cercetărilor recente din psihologie, sociologie, behaviorism, logica socială. [4, p. 221]

Interdisciplinaritatea în științele economice nu doar oferă perspective noi în cercetarea fenomenelor, ci chiar generează noi științe. Un exemplu interesant de interdisciplinaritate îl reprezintă relația dintre științele fizice

și economie, care au generat așa-numita disciplină științifică nouă – Econofizica (Econophysics) – ca domeniu de cercetare care aplică teoriile și metodele, inițial, generate de fizică în soluționarea unor probleme economice, îndeosebi, în domeniile incertitudinii, proceselor stocastice ale dinamicii neliniare și piețelor financiare. [2, p. 12]

Iar, de exemplu, la intersecția dintre economie și sociologie a apărut sociologia economică. În cercetarea realității, sociologia economică examinează fenomenele de pe pozițiile mecanismului social al dezvoltării economiei. Se ține cont de factorii economici și sociali ce acționează asupra obiectelor cercetate, se ține cont de consecințele economice și sociale ale dinamicii acestora,

Necesitatea utilizării interdisciplinarității în științele economice este generată și de faptul că fenomenele economice constituie rezultatul interacțiunii unei multitudini de factori complecși și heterogeni. Cercetarea acestora se efectuează și cu ajutorul metodelor mecanicii statistice, adoptate la specificul și comportamentul economic al indivizilor pornind de la legile care guvernează interacțiunea particulelor din fizică. [2, p. 12]

În științele economice, se întâlnește interdisciplinaritatea unor sfere învecinate, cum ar fi economia și geografia, constituindu-se o disciplină nouă, Geoeconomia, sau, de exemplu, filosofia și economia, ce a generat Filosofia economică. Se manifestă interdisciplinaritatea și în cazul abordării unor probleme, care depășesc hotarele unei singure științe, mai ales, dacă este vorba de abordarea pragmatică a acestor probleme. În asemenea cazuri, științele economice colaborează în formularea, soluționarea și aplicarea rezultatelor obținute, în primul rând, cu o serie de științe sociale, printre care sociologia, politologia, culturologia etc. Are loc și interdisciplinaritatea metodelor, împrumutul de metode îmbogățind reciproc științele. Teoria jocurilor vine în științele economice din știința militară, respectiv, metodele matematice și statistice – din matematică și statistică. Un lucru la fel de important pentru aplicarea interdisciplinarității este interdisciplinaritatea conceptelor, care, fiind elaborate în cadrul unei științe, se pot folosi cu succes în altele.

Prin intermediul interdisciplinarității, se reduce gradul de fragmentare și izolare a cercetării științifice la toate nivelele interdisciplinarității - aplicativ, epistemologic și de generarea de noi discipline.

Cercetările interdisciplinare în științele economice permit să fie soluționate probleme științifice apărute de curând; dau posibilitatea să fie explicate și prevăzute unele evenimente și fenomene, care, fără interacțiunea cu alte științe, nu ar fi putut fi realizată; deschid căi pentru elaborarea de noi metode și abordări, pentru determinarea sarcinilor prioritare în cercetare.

Interdisciplinaritatea în științele economice favorizează studierea complexă a fenomenelor cercetate. Laureatul Premiului Nobel, F. A. Hayek, scria în lucrarea „The dilemma of specialization”, „The State of Social Sciences”, în 1956, că „nimeni nu poate fi un mare economist, dacă este doar un economist și sunt chiar tentat să adaug că un economist, care este numai economist va deveni nociv, dacă nu un pericol real”.

Bibliografie:

1. DOGAN Matei, PHARE Robert. *Noile științe sociale. Interpenetrarea disciplinelor*. Editura Alternative, 1997.
2. ZAMAN, Gheorghe, GOSCHIN Zizi. *Multidisciplinaritate, interdisciplinaritate și transdisciplinaritate: abordări teoretice și implicații pentru strategia dezvoltării durabile post-criză*. Economie teoretică și aplicată. Volumul XVII (2010), No. 12 (553), pp. 3-20.
3. ZILBERMAN David, *Economics and Interdisciplinary Collaborative Efforts*, Journal of Agricultural and Applied Economics, Vol. 26, No. 1 (July, 1994), pp. 35-42.
<http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/15410/1/26010035.pdf>.
Accesat la 15 aprilie 2015.
4. КАРАСЁВА Е. И. *Преимущества междисциплинарных исследований в экономике*. Общественные науки. Экономика. № 1 (29) 2014. p. 210-227.
<http://cyberleninka.ru/article/n/preimuschestva-mezhdistsiplinarnyh-issledovaniy-v-ekonomike>. Accesat la 11 aprilie 2015.